

UMUMIY O'RTA TA'LIM MUASSASALARIDA TA'LIM-TARBIYA JARAYONINI
TASHKIL ETISHDA ZAMONAVIY TAJRIBALARDAN FOYDALANISH

Sidiqova Muqaddas Abduvaliyevna

Namangan Davlat Pedagogika instituti Pedagogika nazariyasi va tarixi mutaxassisligi PNT-AU-25

Magistranti

E-mail: maxsudasideqova@gmail.com

Ilmiy rahbar: PhD., dotsent Qambarov Abdujabbor Boxroliyevich

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.20009776>

Annotatsiya: Mazkur maqolada umumiy o'rta ta'lim muassasalarida ta'lim-tarbiya jarayonini zamonaviy pedagogik tajribalar asosida tashkil etish masalalari yoritilgan. Unda interfaol metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, innovatsion yondashuvlar hamda o'quvchi shaxsiga yo'naltirilgan ta'limning ahamiyati tahlil qilingan. Shuningdek, zamonaviy ta'lim texnologiyalarining o'quvchilarning mustaqil fikrlashi, ijodkorligi va raqamli savodxonligini rivojlantirishdagi o'rni ochib berilgan. Ta'lim jarayonida innovatsion tajribalarni qo'llash orqali dars samaradorligini oshirish va raqobatbardosh avlodni tarbiyalash imkoniyatlari asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: umumiy o'rta ta'lim, zamonaviy pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar, innovatsion yondashuvlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, o'quvchi shaxsiga yo'naltirilgan ta'lim, STEM, masofaviy ta'lim, ta'lim sifati, raqamli savodxonlik.

Аннотация: В данной статье рассматриваются вопросы организации учебно-воспитательного процесса в учреждениях общего среднего образования на основе современных педагогических подходов. Проанализированы значение интерактивных методов, информационно-коммуникационных технологий, инновационных подходов и личностно-ориентированного обучения. Также раскрыта роль современных образовательных технологий в развитии самостоятельного мышления, творческих способностей и цифровой грамотности учащихся. Обоснованы возможности повышения эффективности уроков и воспитания конкурентоспособного поколения посредством внедрения инновационного опыта в образовательный процесс.

Ключевые слова: общее среднее образование, современные педагогические технологии, интерактивные методы, инновационные подходы, информационно-коммуникационные

технологии, личностно-ориентированное обучение, STEM, дистанционное обучение, качество образования, цифровая грамотность.

Abstract: *This article discusses the organization of the educational process in general secondary education institutions based on modern pedagogical experiences. The importance of interactive methods, information and communication technologies, innovative approaches, and student-centered education is analyzed. The study also highlights the role of modern educational technologies in developing students' independent thinking, creativity, and digital literacy. Furthermore, the possibilities of improving lesson effectiveness and educating a competitive generation through the implementation of innovative practices in the educational process are substantiated.*

Keywords: *general secondary education, modern pedagogical technologies, interactive methods, innovative approaches, information and communication technologies, student-centered education, STEM, distance learning, quality of education, digital literacy.*

KIRISH

Umumiy o'rta ta'lim muassasalari jamiyatning eng muhim ijtimoiy institutlaridan biri bo'lib, ular kelajak avlodning bilim, ko'nikma, malaka va ma'naviy dunyoqarashini shakllantiradi. Bugungi globallashuv va raqamli texnologiyalar tez rivojlanayotgan davrda ta'lim tizimi ham yangi talab va yondashuvlar asosida takomillashib bormoqda. An'anaviy o'qitish usullari o'rnini bosqichma-bosqich zamonaviy pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar hamda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari egallamoqda. Shu sababli umumiy o'rta ta'lim muassasalarida ta'lim-tarbiya jarayonini zamonaviy tajribalar asosida tashkil etish bugungi kunning eng dolzarb masalalaridan biridir.

Zamonaviy ta'limning asosiy mohiyati shundan iboratki, u o'quvchini ta'lim jarayonining passiv ishtirokchisi emas, balki faol subyekti sifatida ko'radi. Bu yondashuvda o'qituvchi bilim beruvchi yagona manba emas, balki yo'naltiruvchi, tashkil etuvchi va maslahat beruvchi rolini bajaradi. O'quvchi esa mustaqil izlanish, tahlil qilish, xulosa chiqarish va bilimni amaliyotda qo'llashga yo'naltiriladi. Shu tariqa ta'lim jarayoni mexanik yodlashdan chiqib, ijodiy va tahliliy fikrlashga asoslangan tizimga aylanadi. Zamonaviy ta'limning muhim vazifalaridan biri o'quvchilarda XXI asr ko'nikmalarini, ya'ni tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish, kommunikativlik va raqamli savodxonlikni shakllantirishdir. Ta'lim jarayonida interfaol

metodlarning qo'llanilishi o'quvchilarning faolligini sezilarli darajada oshiradi. “Aqliy hujum”, “Klaster”, “Insert”, “Debat”, “Venn diagrammasi”, “Rol o'ynash” kabi metodlar darsni jonlantiradi va o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantiradi. Interfaol metodlar orqali o'quvchilar faqat tinglovchi emas, balki fikr bildiruvchi, muhokama qiluvchi va qaror qabul qiluvchi shaxsga aylanadi. Bu esa ularning mantiqiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish bilan birga, ijtimoiy kompetensiyalarini ham shakllantiradi. Guruhli ishlash jarayonlari esa jamoada ishlash, o'z fikrini himoya qilish va boshqalarning fikrini hurmat qilish madaniyatini shakllantiradi.

Zamonaviy ta'lim tizimida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish alohida ahamiyatga ega. Kompyuter texnologiyalari, internet resurslari, multimedia vositalari, elektron darsliklar va ta'lim platformalari o'quv jarayonini sifat jihatdan yangi bosqichga olib chiqmoqda. AKT yordamida darslar yanada qiziqarli, tushunarli va samarali tashkil etiladi. Masalan, murakkab mavzularni animatsiyalar, videoroliklar va grafik modellar yordamida tushuntirish o'quvchilarning mavzuni tez va chuqur tushunishiga yordam beradi. Bundan tashqari, internet orqali mustaqil ta'lim olish imkoniyatlari kengayib, o'quvchilar qo'shimcha bilim manbalaridan foydalanish imkoniga ega bo'lmoqda. Masofaviy ta'lim tizimi esa ayniqsa so'nggi yillarda ta'limning muhim shakllaridan biriga aylandi.

O'quvchi shaxsiga yo'naltirilgan ta'lim yondashuvi zamonaviy pedagogikaning eng muhim tamoyillaridan biridir. Bu yondashuvda har bir o'quvchining individual xususiyatlari, qobiliyati, qiziqishi va o'zlashtirish darajasi hisobga olinadi. Ta'lim jarayoni bir xil standartga asoslanib emas, balki differensial yondashuv asosida tashkil etiladi. Bu esa o'quvchilarning o'z imkoniyatlarini to'liq namoyon etishiga sharoit yaratadi. O'qituvchi esa har bir o'quvchiga mos metod tanlaydi, ularni qo'llab-quvvatlaydi va rivojlanishiga yordam beradi. Natijada o'quvchilarda o'ziga ishonch, mustaqillik va ijodkorlik sifatleri shakllanadi. Zamonaviy pedagogik tajribalardan biri sifatida innovatsion texnologiyalarni ta'lim jarayoniga joriy etish ham muhim o'rin tutadi. Loyiha asosida o'qitish, muammoli ta'lim, modulli o'qitish, STEM ta'limi va gamifikatsiya kabi yondashuvlar o'quvchilarning bilimni amaliyot bilan bog'lashiga yordam beradi. Masalan, loyiha asosida o'qitishda o'quvchilar real hayotiy muammolar ustida ishlaydi, ularni tahlil qiladi va yechim taklif etadi. Bu esa ularning nafaqat bilimni, balki hayotiy ko'nikmalarini ham rivojlantiradi. STEM yondashuvi esa fanlararo integratsiyani kuchaytirib, o'quvchilarning ilmiy va texnik tafakkurini rivojlantiradi.

Ta'lim-tarbiya jarayonida zamonaviy tajribalardan foydalanish o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi, dars jarayonini qiziqarli qiladi va bilimlarni chuqur o'zlashtirishga yordam beradi. Shu bilan birga, o'qituvchining kasbiy mahoratini oshirish ham muhim ahamiyatga ega, chunki zamonaviy metodlarni samarali qo'llash uchun pedagog doimiy ravishda o'z ustida ishlashi, yangi texnologiyalarni o'rganishi va amaliyotga tatbiq etishi lozim.

Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida ta'lim-tarbiya jarayonini zamonaviy tajribalar asosida tashkil etish ta'lim sifatini oshirishning asosiy omillaridan biridir. Interfaol metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, innovatsion yondashuvlar va o'quvchi shaxsiga yo'naltirilgan ta'lim tizimi barkamol, mustaqil fikrlovchi va raqobatbardosh avlodni tarbiyalashga xizmat qiladi. Bu esa jamiyatning barqaror rivojlanishi va kelajak taraqqiyoti uchun mustahkam asos yaratadi.

XULOSA

Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida ta'lim-tarbiya jarayonini zamonaviy tajribalar asosida tashkil etish bugungi ta'lim tizimining eng muhim va dolzarb yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Zamonaviy pedagogik yondashuvlar, interfaol metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari hamda innovatsion ta'lim vositalaridan foydalanish o'quv jarayonining sifatini sezilarli darajada oshiradi.

Bunday yondashuvlar o'quvchilarning faolligini kuchaytiradi, ularning mustaqil fikrlash, tahlil qilish va muammolarni hal etish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shuningdek, o'quvchi shaxsiga yo'naltirilgan ta'lim tizimi har bir o'quvchining individual imkoniyatlarini ro'yobga chiqarishga yordam beradi va ularni ijodkor, bilimli hamda mas'uliyatli shaxs sifatida shakllantiradi.

Natijada, zamonaviy tajribalarni ta'lim jarayoniga keng joriy etish nafaqat dars samaradorligini oshiradi, balki jamiyat uchun zarur bo'lgan raqobatbardosh va barkamol avlodni tarbiyalashga xizmat qiladi. Shu bois ta'lim tizimida innovatsion yondashuvlarni rivojlantirish kelajak taraqqiyotining muhim garovidir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent: Adliya vazirligi nashri, 2020. – 45 b.
2. Kadrlar tayyorlash milliy dasturi. – Toshkent: O'zbekiston, 1997. – 32 b.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining ta'lim sohasini rivojlantirishga oid farmon va qarorlari to'plami. – Toshkent, 2021. – 180 b.

SUN'YIY INTELLEKTNI PEDAGOGIK TA'LIMGA TADBIQ ETISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI

mavzusidagi Xalqaro ilmiy-amaliy anjumani materiallar to'plami. 2026-yil 24 – 25-aprel

4. Pedagogika (o'quv qo'llanma). – Toshkent: O'qituvchi, 2021. – 320 b.
5. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020. – 250 b.
6. Ta'limda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2022. – 280 b.
7. Abdullayeva Q. Pedagogik mahorat asoslari. – Toshkent: Ma'naviyat, 2018. – 200 b.
8. Umumiy o'rta ta'lim tizimini rivojlantirish konsepsiyasi. – Toshkent, 2019. – 40 b.